

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.13

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1\(56\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1(56).01)RESPECTAREA LEGISLAȚIEI LA ETAPA ÎNREGISTRĂRII
SESIZĂRILOR DESPRE INFRAȚIUNI: ROLUL PROCURATURII

Armen OGANESEAN,
doctorand USM,
procuror, Procuratura Anticorupție
<https://orcid.org/0000-0001-7357-0141>

SUMAR

În prezenta lucrare s-a efectuat o analiză complexă a prevederilor normative departamentale ce conțin stipulările aferente efectuării controalelor asupra respectării legislației privind înregistrarea sesizărilor despre infracțiuni. De asemenea, au fost evidențiate tendințele actuale la capitolul reglementării juridice a interacțiunii diferitor organe implicate în procesul de înregistrare și examinare a sesizărilor despre infracțiuni. Studiul realizat este orientat spre determinarea mecanismelor acestei activități, cu oferirea unor soluții practice concrete la problemele care ar putea apărea în activitatea reprezentanților organelor de drept. Prin studiul efectuat s-au stabilit perspectivele și căile de perfecționare a activității nominalizate prin formularea recomandărilor *de lege ferenda*.

Cuvinte-cheie: interacțiune, cooperare, cercetare, organ de urmărire penală, ofițer de investigații, proces penal, procuror, activitatea specială de investigație.

Actualmente, descoperirea rapidă a oricărei infracțiuni poate fi efectuată doar cu eforturile unui grup de lucrători ai procuraturii, organelor de urmărire penală și speciale de investigații. Anume în colaborarea dintre serviciile organelor de urmărire penală și organelor speciale rezidă succesul. În afară de aceasta, în procesul depistării și cercetării oricărei infracțiuni, ofițerul de urmărire penală, procurorul recurg deseori la ajutorul altor subdiviziuni ale organelor speciale și de drept, al reprezentanților din departamente, ministere, întreprinderi etc. [5, p. 354].

COMPLIANCE WITH THE LEGISLATION
AT THE SUBMITTING STAGE OF
THE NOTIFICATIONS OF CRIMES:
THE ROLE OF THE PROSECUTOR'S OFFICE

SUMMARY

In this article we have briefly performed a complex analysis of the departmental normative acts that contain the norms related to the performance of controls concerning respect of legislation during registration of crimes notifications. Also, most current trends in the legal regulation of the interaction of different bodies involved in the process of registration and examination of criminal complaints were highlighted. The study is aimed at determining the mechanisms of this activity by providing concrete practical solutions to problems that may arise in the work of law enforcement officials. Study establishes the perspectives and ways of improving the researched activity by formulating of *lex ferenda* recommendations.

Key-words: interaction, cooperation, criminal proceeding, criminal investigation body of law, investigator, prosecution, prosecutor, special investigation measures.

Pentru ca activitatea de cercetare a infracțiunilor să fie reușită, organul de urmărire penală nu numai că trebuie doar să primească suportul organului de investigații, dar și să-i acorde asistență în legătură cu necesitățile ce apar în cadrul activității speciale și de căutare. În această ordine de idei, organul de urmărire penală este obligat să informeze subdiviziunile corespunzătoare ale organului de investigații despre faptele și împrejurările care au importanță pentru activitatea specială de investigații, să permită ofițerilor de investigație să studieze anumite componente ale materialelor cauzei penale [9, p. 84].

Problema științifică abordată în prezentul studiu constă în existența unor imperfecțiuni de care suferă cadrul normativ în domeniul cercetat. Prin urmare, am propus soluții concrete pentru elimi-

narea lacunelor identificate și pentru a asigura respectarea tuturor garanțiilor procesuale la etapa primirii, înregistrării și examinării sesizărilor despre infracțiuni.

Considerăm că premisele interacțiunii procurorului cu organul de investigații la etapa indicată supra nu pot fi supuse unor reguli unanim aplicabile și sunt determinate în fiecare caz concret la nivel particular. Deci, de fiecare dată, înainte de a decide modul de interacțiune cu alte instituții, în special cu organul de investigații, procurorul apreciază în ce măsură activitatea este solicitată în problema concretă soluționată de către acesta. În cazul dat, nu numai cunoștințele în domeniul criminalisticii, dreptului procesual penal, dar și intima convingere a persoanei, propria experiență, deprinderile profesionale determină dacă premisa interacționării va fi realizată cu succes în practică sau nu.

Organele de urmărire penală pot recomanda efectuarea măsurilor speciale de investigație în scopul dobândirii informației probante. Ele sunt, de asemenea, în drept să-și expună părerea referitor la modul de realizare a datelor speciale obținute, în special - **realizarea materialelor dosarelor speciale**, existența temeiurilor de tragere la răspundere penală a persoanelor vinovate etc. [4, p. 95].

Organului de investigație îi revine sarcina majoră de a depista la timp indicii obiectivi despre comiterea unei infracțiuni și de a asigura în mod optim realizarea unor cercetări ample în vederea constatării tuturor circumstanțelor faptei, cu formularea unor concluzii justificate, adresate într-o formă corespunzătoare organului de urmărire penală. Ulterior, ghidându-se de modelul criminalistic al faptei cercetate, subiecții vizați urmează să asigure împreună adoptarea deciziilor tactice corecte, neavând niciun drept de greșeală.

Referitor la dosarul special care se întocmește la efectuarea măsurilor, art. 20 din *Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații* menționează că în acestea se includ toate materialele acumulate. Formarea dosarului este supusă înregistrării obligatorii. Categoriile dosarelor speciale, modul de gestionare, de încetare și de nimore sunt stabilite prin acte normative departamentale ale autorităților ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigații [3, p. 342].

Pe lângă faptul că organul de investigații este implicat în cercetarea cazurilor denunțate în modul stabilit de art. 262-264 Cod de procedură penală [2] și a altor informații despre infracțiuni, una din sarcinile de bază care stă în fața lui este constatarea și contracararea crimelor care se află în curs de organizare și pregătire. Pentru a asigura justa calificare a faptei cercetate în raport cu legislația penală, colaboratorul organului de investigații, din proprie inițiativă, apelează la cunoștințele reprezentanți-

lor organului de urmărire penală, aducându-le la cunoștință informația specială de investigație disponibilă.

Informația specială, care constituie un temelie pentru perfectarea actelor de constatare, cu ulterioara pornire a urmăririi penale, reprezintă date de care dispun reprezentanții organelor de constatare, colectate prin activități de investigație.

Pentru a evidenția premisele interacțiunii subiecților procesuali la etapa parvenirii sesizărilor despre infracțiuni, am cercetat un șir de cauze penale care denotă practica pozitivă în activitatea organelor de urmărire penală la implementarea acestei instituții.

Un exemplu elocvent din practica recentă a activității organelor de urmărire penală din Republica Moldova, care demonstrează efectele și importanța unei interacțiuni bine planificată și realizată la înalt nivel, constituie cauza nr. 2017670387 pornită la 27.12.2017 conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 248 alin.(5) lit. d) Cod penal. În speță, în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale au fost înregistrate materialele parvenite de la Inspectoratul Național de Investigații privind pretinse acțiuni de contrabandă săvârșite de către mai multe persoane, inclusiv de funcționari ai I. S. „C. F.”, fiind creată o schemă infracțională de trecere ilegală peste frontiera vamală a R. Moldova a mărfurilor, obiectelor și altor valori în proporții deosebit de mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop [1].

În speță, organul de investigații a realizat un șir de măsuri, având ca scop culegerea de informații despre persoane și fapte care au importanță pentru cauza penală, au fost realizate măsuri de constatare, stabilindu-se mai multe aspecte și circumstanțe pentru a facilita descoperirea și identificarea tuturor complicilor la săvârșirea pretinsei fapte, inclusiv acumularea probelor pertinente despre circumstanțele comiterii faptei infracționale.

De menționat este faptul că, pe caz, demascarea episoadelor de activitate criminală a devenit posibilă în urma unei interacțiuni extra-procesuale a ofițerilor de investigații din cadrul INI în comun cu lucrătorii Serviciului Vamal.

Importanța interacțiunii procurorului cu organul de investigații la etapa primirii și examinării sesizărilor despre infracțiuni este condiționată de un șir de factori obiectivi, printre care se atestă: unitatea scopurilor, ce rezidă în sarcina combaterii criminalității; lipsa subordonării administrative și procesuale, care duce la devierea căilor și direcțiilor de realizare a sarcinilor executate; diferența totală în metodele realizării acțiunilor procesuale și măsurilor speciale de investigații, ceea ce se răsfrânge negativ asupra termenelor legale și rezultatelor obținute [10, p. 177].

În condițiile în care Procuraturii îi revine rolul de descoperire a crimelor tănuite de la evidență de către colaboratorii de poliție, se impune instituirea unui mecanism eficient de interacțiune cu instituțiile de control și supraveghere, societatea civilă, conducerea întreprinderilor de stat, care pot oferi datele importante pentru constatarea tuturor circumstanțelor cazului, voalate printr-o investigație incompletă și unilaterală. Cazul depistat de tănuire intenționată a infracțiunii de către colaboratorii de poliție urmează a fi examinat în ordinea art. 274 Cod de procedură penală în cadrul procesului penal, cu adoptarea soluției procesuale de începere a urmăririi penale în cazul în care se va stabili că acțiunile colaboratorului de poliție întrunesc elementele infracțiunii.

Exemplu clasic în practica națională, care denotă încercarea organului de urmărire penală de a tănuire o infracțiune gravă, rezultă din cauza de învinuire a lui E. R., care, activând în calitate de conducător auto al serviciului de taximetru X, a efectuat intenționat manevre periculoase îndreptate spre tamponarea cetățeanului E. M. și a membrilor familiei acestuia, în urma cărui fapt l-a lovit pe partea vătămată cu capota autovehiculului, după care imediat a părăsit locul comiterii infracțiunii [8]. În speță, ofițerul de urmărire penală, având indicii suficienți despre săvârșirea infracțiunii grave, nu a efectuat, intenționat, un șir de acțiuni procesuale îndreptate spre stabilirea adevărului, tănuind rezultatele constatării medico-legale și declarațiile martorilor, iar ulterior prezentând materialele procesului penal în procuratura teritorială cu propunerea de a dispune refuzul de începere a urmăririi penale.

Astfel, **o problemă actuală practică** în activitatea poliției rămâne problema înregistrării, evidenței și soluționării de către colaboratorii de poliție a cererilor despre infracțiuni.

Modalitatea des întâlnită în practica de tănuire a infracțiunilor constă în înregistrarea sesizărilor din care persistă bănuiala rezonabilă că a fost comisă o infracțiune în Registrul de evidență a altor informații despre infracțiuni. În continuare, cazurile, nefiind investigate în modul stabilit de lege, se soldează cu emiterea formală a unei încheieri, ulterior fiind dispusă transmiterea materialelor acumulate în arhivă.

Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații la art. 6 alin.(3) stipulează că ofițerul de investigații care efectuează activitatea specială de investigații își realizează sarcinile în mod independent, cu excepția cazului în care acțiunea specială de investigații este dispusă și coordonată sau este condusă în cadrul procesului penal de către procuror, sau de către ofițerul de urmărire penală, în interacțiune sau în conlucrare cu colaboratorii confidențiali [6, art. 6]. Potrivit art. 9 alin.(2) din *Legea nr.59 din 29.03.2012*, la efec-

tuarea măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal, ofițerul de investigații se supune indicațiilor scrise ale procurorului sau ale ofițerului de urmărire penală.

Pornind de la norma indicată supra, se impune crearea mecanismelor viabile, de ordin departamental și metodologic, care i-ar permite ofițerului de urmărire penală să ghideze eficient, regulamentar și legal activitatea ofițerilor de investigații la realizarea măsurilor speciale de investigații. Faptul dat este foarte important. Prin utilizarea pe larg a activităților speciale de investigație, poate fi atinsă eficiența în anihilarea mai multor grupări criminale specializate în traficul de droguri, în evaziuni fiscale și spălări de bani.

Un rol important la etapa premergătoare începerii urmăririi penale îi revine procurorului. Or, potrivit prevederilor art. 274 Cod de procedură penală, acesta verifică materialele acumulate de către organul de urmărire penală la înaintarea propunerii privind refuzul de începere a urmăririi penale, dispunând soluția de rigoare. De asemenea, exercitând atribuțiile organului de urmărire penală, acesta, în limitele competențelor stabilite, efectuează cercetările pe marginea sesizărilor despre infracțiuni, adoptând deciziile procesuale de rigoare.

Conform art.1 CEDO, statele contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție. De aceea, cel dintâi și cel mai important rol al statului este de a proteja drepturile omului. Din momentul sesizării organului de stat despre săvârșirea faptei antisociale, factorii de decizie ai acestuia hotărăsc dacă fapta cade sub incidența legislației penale sau constituie un delict din alt domeniu. În funcție de plenitudinea materialului probant acumulat, depinde legalitatea și temeinicia soluției adoptate de către ofițerul de urmărire penală.

Practica organelor de urmărire penală cunoaște multiple cazuri când soluția adoptată de către procuror privind refuzul de începere a urmăririi penale a fost anulată din motivul neefectuării tuturor acțiunilor necesare în vederea stabilirii dacă fapta comisă întrunește sau nu elementele infracțiunii. Apariția unor astfel de situații procesuale - când procurorul urmează să adopte o decizie, fiind strâns legat de termenul procesual, neavând la dispoziție toate datele necesare - este condiționată, nu în ultimul rând, de lipsa interacțiunii rezultative a ofițerului de urmărire penală cu alte instituții.

Și dacă rolul procurorului, în calitate de conducător al urmăririi penale, apare din momentul începerii acesteia, atunci, până la adoptarea soluției în ordinea art. 274 Cod de procedură penală, ofițerul de urmărire penală se bucură de deplină autonomie. Însă regula dată nu exclude posibilitatea ofițerului de urmărire penală de a coordona anumite activități procesuale cu procurorul responsabil în teritoriu în

domeniul exercitării controalelor asupra respectării prevederilor legale de către colaboratorii de poliție la etapa înregistrării și examinării sesizărilor despre infracțiuni și a altor informații despre incidente.

Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, aprobată prin ordinul interdepartamental cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni nr. 121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008 stabilește că informația despre infracțiuni parvenită în organe, în funcție de forma parvenirii și procedura examinării, se divizează în două categorii:

- sesizări despre infracțiuni săvârșite, pregătite sau în curs de pregătire, prevăzute de Codul penal, care conțin descrierea faptei și, în conformitate cu legislația procesual-penală, pot servi drept temei pentru pornirea urmăririi penale;
- alte informații referitoare la infracțiuni și incidente, plângeri, fie denunțuri anonime sau alte cereri ori comunicări despre infracțiuni, neîntocmite în conformitate cu prevederile art. 263 Cod de procedură penală, care, potrivit legislației procesual-penale, nu pot servi drept temei pentru pornirea urmăririi penale, însă urmează a fi supuse controlului suplimentar și, după caz, în condițiile legii, în baza acestuia, organul este obligat să se autosesizeze în vederea pornirii urmăririi penale [7].

Ofițerul de urmărire penală, împreună cu reprezentanții organului de investigații, în limitele atribuțiilor ce le revin, examinând informațiile despre infracțiuni, analizând caracterul faptei comunicate, sunt obligați să asigure fără întârziere deplasarea la fața locului, conservarea probelor și urmelor materiale, efectuarea măsurilor speciale de investigații, care pot fi realizate până la începerea urmăririi penale, dispunerea efectuării constatărilor tehnicoștiințifice și medico-legale.

În redacția actuală, *ordinul interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr. 121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008* stabilește că examinarea altor informații despre infracțiuni se efectuează conform Legii cu privire la activitatea operativă de investigații și altor legi organice. Analizând conținutul actului normativ departamental abordat supra, conchidem că prevederile la capitolul inițierii procedurii de înregistrare și examinare a sesizărilor despre infracțiuni sunt învechite și nu corespund integral normelor stipulate în legislația Republicii Moldova. În special, prevederile instrucțiunilor aprobate prin ordinul dat urmează a fi ajustate la conținutul *Codului de procedură penală și Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații*.

De menționat că ordinul vizat nu corespunde cerințelor actuale ale cadrului normativ procedural, mai mult ca atât - operează cu noțiunile și sintagmele demult învechite, cum ar fi, de exemplu, „activitatea operativă de investigații”.

Sintetizând rezultatele cercetărilor realizate, **am formulat următoarele concluzii:**

1. Actualmente, legislația procesual-penală necesită introducerea amendamentelor impuse, în primul rând, de situația obiectivă în activitatea instituțiilor de drept în domeniul interacțiunii procurorului, ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații și cu alte organe.
2. Premisa fundamentală a interacțiunii rezultă din lipsa subordonării reciproce a organelor de urmărire penală și organelor de investigații, fiecare dintre ele exercită diferite atribuții, folosind diferite metode și procedee legale, combinații tactico-organizatorice care numai în condițiile de cumulare fac posibilă descoperirea infracțiunilor grave, deosebit și excepțional de grave.
3. Instituirea mecanismului de antrenare a ofițerilor de urmărire penală la investigații preliminare, care precede înregistrarea sesizării despre infracțiuni, prezintă o primă etapă a interacțiunii subiecților procesuali, care contribuie la administrarea calitativă a probatoriului, conservarea materialului probant.
4. Intensificarea controlului procuraturii asupra activității organelor de investigații și altor organe de constatare, prin verificarea modului de examinare a informațiilor despre infracțiuni, aprecierea obiectivă și justificată a datelor consemnate în rapoartele lucrătorilor acestor organe și instituirea unui mecanism de control permanent asupra modului de administrare a dosarelor de investigații speciale și de căutare a persoanelor are ca sarcină verificarea respectării legalității de către organele de constatare și speciale de investigații.
5. Se impune **revizuirea integrală** a conținutului *Ordinului interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr. 121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008*, prevederile căruia sunt învechite și nu corespund cerințelor stipulate în legislația Republicii Moldova, ajustându-l la conținutul Codului de procedură penală și al Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, prin:
 - modificarea pct. 20) din Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, atribuindu-i următorul conținut: „... termenul de examina-

re a sesizărilor referitoare la infracțiuni este reglementat de legislația procesual-penală. Conducătorul organului de urmărire penală asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În caz de dispunere a soluției prevăzută de art. 274 alin.(4) Cod de procedură penală, conducătorul organului de urmărire penală asigură înaintarea către procuror a actelor întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului specificat la alin.(1)";

- înlocuirea în conținutul pct. 25) din *Instrucțiunea* nominalizată a sintagmei „Legii cu privire la activitatea operativă de investigații” cu „Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații și altor legi organice”;
- modificarea pct. 27) din *Instrucțiunea* vizată supra în următoarea formulă: „...termenul de examinare a altor informații despre infracțiuni și incidente, plângeri și denunțuri anonime, ce necesită un control suplimentar, constituie 30 de zile. Conducătorul organului respectiv asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În cazuri excepționale, când obiectul examinării este de complexitate sporită, iar cercetarea acestuia necesită interacțiunea cu alte organe, conducătorul organului respectiv poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea investigațiilor, care nu va depăși 60 de zile”;
- introducerea alin. (6) în pct. 25) din *Instrucțiunea* analizată, având următorul conținut: „Colaboratorul organului care examinează alte informații despre infracțiuni efectuează investigațiile, interacționând cu organele de urmărire penală create în cadrul MAI, CNA, SV, Serviciului Fiscal de Stat, Procuratură, specialiști din diferite domenii, organele de control de stat, alte instituții publice și entități private”;
- completarea pct. 40) cu alin. (6) care va pune în sarcina conducătorului organului de urmă-

rire penală să asigure săptămânal prezentarea către procuror a datelor privind înregistrarea și evidența deplină a sesizărilor și a altor informații referitoare la infracțiuni;

- introducerea unui nou pct. 47), care va stipula expres că organele MAI transmit zilnic procurorului responsabil sintezele operative, totodată asigurând accesul la Registrele prevăzute de prezenta *Instrucțiune* și la doarele speciale de nomenclator.

Referințe bibliografice:

1. Cauza penală nr. 2017670387, începută la 27.12.2017 de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal. În: *Arhiva Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani*.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251.
3. Dolea Ig. *Codul de procedură penală (comentariu aplicativ): Textul cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016*. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. 1172 p.
4. Gheorghită M. *Tezele generale ale tacticii criminalistice*. Chișinău: ARC, 2004. 128 p.
5. Gheorghită M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 872 p.
6. Legea cu privire la activitatea specială de investigații. Nr. 59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118.
7. Ordinul interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Nr. 121/254/286-0/95 din 18.07.2008.
8. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, 24 iunie 2020. Dosar nr.1-35/18. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/89255615-13b7-48e1-ae08-5793385d9c4f (vizitat 15.02.2021)
9. Бастрыкин А., Крылов И. Криминалистика. Москва: Дело, 2001. 800 с.
10. Оганесян А. Взаимодействие процессуальных субъектов при расследовании уголовных дел. В: Актуальные научные исследования в современном мире, Украина, Переяслав, 2020, №11(7), с. 176-179.

